

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถิติจำนวนการจดทะเบียนหย่าร้างทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 คิดเป็นอัตราร้อยละ 9.7 และเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จนถึงปี พ.ศ. 2551 ได้เพิ่มสูงถึงร้อยละ 34.3 (ศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์, 2549, หน้า 1) นอกจากนี้ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2545 พบว่า เด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 0-14 ปี มีทั้งสิ้น 16.0 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ของประชากรทั่วประเทศ ในจำนวนนี้เป็นเด็กยากจน 2.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 13.3 ของเด็กทั่วประเทศ ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนเด็กยากจนมากที่สุดประมาณ 1.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 60.6 หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กยากจนทั่วประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547, หน้า 1) และจากการสำรวจล่าสุดของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยพบว่า ในปี พ.ศ. 2552 จำนวนประชากรผู้มีหนี้สินมีร้อยละ 58.4 ส่วนที่เหลือร้อยละ 41.6 ระบุว่าไม่มีหนี้ ทั้งนี้เมื่อเทียบกับจำนวนผู้มีหนี้สินในปี พ.ศ. 2551 พบว่า สัดส่วนภาระหนี้สินต่อครัวเรือนอยู่ที่ร้อยละ 45.7 ส่วนในปี พ.ศ. 2550 พบว่า ภาระหนี้สินต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.2 จากปีก่อน มียอดหนี้เฉลี่ยถึง 134,190 บาทต่อครัวเรือน ดังนั้น หากพิจารณาถึงภาวะหนี้สินรายปี จะพบว่า ค่าเฉลี่ยของหนี้สินต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นตลอด เฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 ในแต่ละปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นอีกเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน (สำนักข่าวแห่งชาติ, 2552, หน้า 1) ซึ่งปัญหาครอบครัวที่มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องออกไปทำมาหากินเพื่อหาเงินมาใช้หนี้และยังชีพในครอบครัว เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง อันสะท้อนถึงสภาพความอ่อนแอของสังคม จริยธรรม ครอบครัวขาดความอบอุ่น เด็กและเยาวชนถูกทอดทิ้งสูงขึ้น (สถาบันวิจัยประชากร, 2009, หน้า 1) ซึ่งโดยธรรมชาติ แม้จะเป็นผู้ที่มีความผูกพันกับลูกมากที่สุดเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดลูกมา

ตั้งแต่ตั้งครรภ์ตลอดจนถึงวัยหลังคลอด (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2545, หน้า 34) อีกทั้งจากงานวิจัยของ Flouri and Buchanan (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมของพ่อและความพึงพอใจในชีวิตของเด็กวัยรุ่นชาย ซึ่งพบว่า มีความเกี่ยวข้องที่มีนัยสำคัญต่อระดับความพึงพอใจสูงในชีวิตของเด็กวัยรุ่นชาย (Flouri & Buchanan, 2003, p. 400) ดังนั้นเด็กและเยาวชนที่ขาดพ่อและแม่ จึงมีปัญหาด้านสุขภาพจิตที่ผิดปกติและค่อย-โอกาส นามาซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคม

ดังได้เห็นพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ก่อความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน ทั้งทางหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ เช่น เด็กนักเรียนหญิงมัธยมทะเลาะวิวาท โดยใช้กำลังอย่างรุนแรง ซึ่งมีเพื่อน ๆ ยืนเชียร์และถ่ายวิดีโอไว้ เด็กหญิงอายุ 11 ปีตั้งครรภ์กับเด็กชายอายุ 13 ปี เด็กผู้หญิงอายุ 15 ปี ขาเยาเสียดิด ถูกตำรวจจับ เป็นต้น ทำให้คดีที่เกิดจากเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น (ดูตาราง 2)

นอกจากนี้ หลังจากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้เข้ารับการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟู (rehabilitation) จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว บางคนได้กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 14.24 ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทั้งหมด (ดูตาราง 3)

จากรายงานข่าวหลายฉบับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2551 สรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนชายบางกลุ่มมีความพยายามที่จะหนีออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน รวมทั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งการก่อเหตุแต่ละครั้งมีความรุนแรง เช่น ก่อเหตุจลาจลทำลายสิ่งของ จุดไฟเผาทำลายตัวอาคาร ลักลอบขุดอุโมงค์ และใช้ท่อนเหล็กตีศีรษะเจ้าหน้าที่ประจำประตูจนสลบ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนชายดังกล่าวสอดคล้องกับฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง และการปกครองที่มีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้น (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2553

ฐานความผิด	ปี พ.ศ.									
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
รวม	31,448	35,285	29,915	33,308	36,080	48,218	51,128	46,981	46,371	44,057
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	7,374	7,940	8,885	10,496	10,733	14,314	14,754	12,658	10,073	9,742
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	2,175	3,054	4,843	5,969	6,112	8,284	7,784	6,661	6,388	5,474
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1,026	1,479	1,735	2,416	2,680	3,652	2,154	1,916	2,538	1,812
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง	397	681	1,016	1,149	1,271	1,731	3,247	2,989	2,407	2,300
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	16,653	16,723	5,897	5,310	6,542	8,803	10,207	11,207	12,352	14,695
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	933	1,380	1,957	2,031	2,404	3,414	3,650	3,251	3,413	2,889
ความผิดอื่น ๆ	2,980	4,019	5,581	5,937	6,338	8,020	9,250	8,299	9,200	7,145

ที่มา. จาก สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, โดย กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ, 2553, ค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www2.djop.moj.go.th>
 หมายเหตุ: ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ได้มีการปรับเปลี่ยนให้ฐานความผิดเกี่ยวกับการพรางผู้เยาว์ ซึ่งเป็นฐานความผิดย่อยที่เดิมเคยรวมอยู่ในฐานความผิดหลัก คือ ฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,593 คดี มารวมอยู่ในฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ส่งผลให้จำนวนคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครองมีจำนวนสูงขึ้นกว่าปีก่อน

จากตาราง 1 สามารถอธิบายได้ว่า ความผิเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง จำนวนคดีเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มสูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2549 ซึ่งมีนัยสำคัญมาก เพราะมีลักษณะสถิติเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดดประมาณกว่า 4 เท่า โดยเฉพาะเมื่อนำจำนวนคดีฐานความผิเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,593 มารวมอยู่ในฐานความผิเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครองในปี พ.ศ. 2550 ก็ยิ่งส่งผลให้จำนวนคดีในฐานความผิเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง มีจำนวนสูงขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2549 อีกร้อยละ 87 แม้ว่าสถิติคดีในปี พ.ศ. 2551-2553 จะมีแนวโน้มลดลงบ้างก็ตาม แต่จำนวนลดลงก็ไม่มีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับจำนวนคดีที่เพิ่มมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ถึงปัญหาวัยรุ่นไทยของนายวัชชัย ไทยเขียว (รองอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2549 พบว่า มีจำนวนคดีและสภาพความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับตารางที่ 1-2 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน (ข่าวมติชน, 2549, หน้า 1) อีกทั้งประเด็นที่สำคัญคือ นายวัชชัย ไทยเขียว ยังเห็นบทบาทความสำคัญของโครงการในการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนว่า จะสามารถช่วยขัดเกลาคิดใจเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ให้สามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งร่างกายและจิตใจตามวัตถุประสงค์ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งควรใช้แนวทางในการบริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน โดยยึดเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วม จำเป็นต้องทำคู่ขนานใน 3 ระดับ ประกอบด้วย (1) ระดับเจ้าหน้าที่หรือทีมงาน ให้เปลี่ยนการทำงานจากระบบสั่งการมาเป็นกระบวนการมีส่วนร่วม (2) ระดับเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องสร้างแรงจูงใจให้เห็นความจำเป็นที่ต้องอยู่ร่วมกัน (3) ระดับครอบครัวและชุมชน โดยใช้หลักการไม่ควรแยกเด็กและเยาวชนออกจากการปกครองดูแลของผู้ปกครอง (วัชชัย ไทยเขียว, 2550, หน้า 3-6) ซึ่งมีผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นผู้รับผิดชอบนโยบายของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศยังมีประเด็นปัญหาการจัดการอีกหลายประเด็นที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

เด็กและเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เมื่อเด็กหรือเยาวชนครบกำหนดปล่อยตามคำสั่งศาล แม้ว่าครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนจะยังอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมรับเด็กหรือเยาวชนกลับ แต่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ก็จำเป็นต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป เพราะกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถจัดหาสถานที่เพื่อรองรับเด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาเหล่านี้ หรือหางานให้ทำ นอกจากนี้ ภายหลังปล่อยเด็กหรือเยาวชนออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน การติดตามดูแลภายหลังปล่อยยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบทุกคน เพราะบุคลากรมีไม่เพียงพอ ทำให้การกระทำของเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศกระทำผิดซ้ำสูงถึงร้อยละ 14.24 (ดูตาราง 3) สำหรับกรณีที่เยาวชนมีอายุเกิน 18 ปีขณะกระทำความผิด เมื่อกระทำผิดซ้ำอีกเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ถูกส่งกลับมาที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอีก เพราะต้องถูกส่งไปเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ดังนั้น สถิติการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในกลุ่มนี้ ทางกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะไม่ทราบสถิติในส่วนนี้ ทำให้การประเมินผลของการจัดการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูผิดพลาด สำหรับงบประมาณที่จำเป็นและไม่เพียงพอในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูนั้น ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากภาคเอกชน หรือจากกรรมการสงเคราะห์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ

กล่าวโดยสรุปประเด็นปัญหาของเด็กและเยาวชนมีสภาพและสถานการณ์ดังต่อไปนี้

1. จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2550 ซึ่งมีสถิติคดีเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 53
2. คดีความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
3. สถิติการกระทำผิดซ้ำในปี พ.ศ. 2551 อัตราร้อยละ 14.24 สำหรับคดีที่เยาวชนได้กระทำผิดอย่างร้ายแรงโตเกินวัยจะต้องได้รับโทษ

สถานเดียวกับผู้ใหญ่ คือ ส่งตัวคุมขังในเรือนจำ ส่วนเรื่องการก่อความวุ่นวายที่จะพยายามหนีออกจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนก็ดี ล้วนเป็นเด็กและเยาวชนชายทั้งสิ้น ซึ่งต่างจากเด็กและเยาวชนหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยก่อเหตุดังกล่าว ดังนั้น การตั้งข้อสังเกตในเรื่องความสำคัญของการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนชายที่เป็นกลุ่มเสี่ยง จึงเป็นเป้าหมายที่ควรเร่งแก้ไขให้สามารถขัดเกลาคติใจเด็กและเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ทั้งร่างกายและจิตใจ อีกทั้งการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ครอบครัวที่ยังไม่พร้อมรับเด็กหรือเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดหาสถานที่รองรับหรือจัดหางานให้ทำ เพื่อลดความเสี่ยงที่เด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้จะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ การจัดการภายหลังปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนแล้ว ควรมีการดำเนินการติดตามดูแลเด็กหรือเยาวชนให้ได้ครบทุกคน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรรวบรวมข้อมูลของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีก่อนปล่อย เพราะเยาวชนกลุ่มนี้เมื่อปล่อยไปแล้ว ได้กระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถแก้ไขประเด็นปัญหาในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้

ตาราง 2

จำนวนเด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ
จำแนกตามเพศตั้งแต่ปี 2541-2550

หน่วย : คดี

เพศ	ปี พ.ศ.									
	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
รวม	38,472	37,388	35,439	31,448	35,285	29,915	33,308	36,080	48,218	51,128
ชาย	35,181	33,934	32,270	28,349	32,175	27,174	30,368	32,756	44,161	46,593
หญิง	3,291	3,454	3,169	3,099	3,110	2,741	2,940	3,324	4,057	4,535

ที่มา. จาก สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, โดย กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ, 2551, ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2554, จาก <http://www2.djop.moj.go.th>

ตาราง 3

จำนวนร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำผิดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับ คดีรับใหม่ทั้งหมด จำแนกตามเพศ ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2551

เพศ	จำนวน		ร้อยละ
	คดีรับใหม่ทั้งหมด	คดีที่เป็นการกระทำผิดซ้ำ	
รวม	42,766	6,090	14.24
ชาย	38,901	5,816	13.60
หญิง	3,865	274	0.64

ที่มา. จาก สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, โดย กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ, 2551, ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2554, จาก <http://www2.djop.moj.go.th>

ข้อมูลสถิติจากตาราง 2 แสดงว่าสถานการณ์คดีเด็กและเยาวชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งสถิติคดีเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 53 แสดงให้เห็นถึงปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่เสื่อมทรามลงอย่างหนัก ซึ่งเกิดจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์และวัตถุนิยม ได้ปลุกฝังค่านิยมที่ผิด ๆ ให้กับสังคมไทย ครอบครัวยากจนความอบอุ่น เด็กและเยาวชนจึงขาดการดูแลจากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เพราะต้องทำงานตัวเป็นเกลียวเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวที่มีค่าครองชีพสูงขึ้นทุกวัน สภาพครอบครัวและสังคมที่มีปัญหา ทำให้เกิดแนวโน้มในการเกิดเป็นคดีจำนวนเพิ่มขึ้นและทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำถึงร้อยละ 14.24 (ดูตาราง 3)

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ เพราะเด็กและเยาวชนที่ดีจะเป็นผู้สืบทอดภารกิจในการทำนุบำรุงประเทศต่อจากผู้ใหญ่ ปัจจุบันการเตรียมเด็กและเยาวชนให้พร้อมเพื่อรับหน้าที่สำคัญดังกล่าว จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. 2547-2550 ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 10-18 ปี มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ดูตาราง 4) สำหรับในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวน 8,640,998 คน คิดเป็นร้อยละ 13.63 ของประชากรทั่วประเทศ (63,389,730 คน) ซึ่งแม้ว่าจะมีจำนวนลดลงเล็กน้อย ก็ถือว่ายังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2547-2548

การจะให้เด็กทุกคนมีความประพฤติดีเสมอเหมือนกันหมด ย่อมเป็นไปได้ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเป็นผู้มีร่างกายและจิตใจต่างจากผู้ใหญ่และยังหย่อนสติปัญญาความรับผิดชอบและประสบการณ์ บางครั้งสภาพครอบครัว เศรษฐกิจและสังคมก็บีบคั้นให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นรู้สึกขาดที่พึ่งและขาดกำลังใจ สิ่งเหล่านี้มีส่วนชักจูงให้เด็กและเยาวชนหลงไปกระทำผิดได้ง่าย ซึ่งนับเป็นอันตรายต่อสังคมและประเทศที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันแก้ไข (โอพาร์ เอี่ยมประภาส, 2541, หน้า 1)

ตาราง 4

เปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชนที่เพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2551

ปี พ.ศ.	สถิติจำนวนประชากรทั่วประเทศ	สถิติจำนวนเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ	ร้อยละของจำนวนประชากรทั่วประเทศ
2547	61,973,621	8,427,730	13.59
2548	62,418,054	8,485,550	13.59
2549	62,828,706	8,587,371	13.66
2550	63,038,247	8,663,060	13.74
2551	63,389,730	8,640,998	13.63

ที่มา. จาก ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากร, โดย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2552, ค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.dopa.go.th>

ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิด เป็นปัญหาที่ลึกซึ้งและยากเกินกว่าที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะรับผิดชอบ ทุกฝ่ายควรร่วมกันดูแลเอาใจใส่ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยเฉพาะคือ ครอบครัว (ปัดฝุ่น, 2549, หน้า 4) ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง เด็กและเยาวชนที่กล่าวถึงนี้หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญา รวมทั้งเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดสำหรับเด็กด้วย (สง่า ลีนะสมิต, 2522, หน้า 3) ซึ่งคดีเด็กและเยาวชนในสังคมไทยมีมานานแล้วตั้งแต่สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในการพิจารณาความผิดของเด็กและเยาวชน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2551, หน้า 1)

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตามแนวความคิดสากล ประเทศไทยได้มีแนวความคิดในการจัดตั้งศาลพิเศษเฉพาะด้าน เพื่อพิจารณาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว ศาลคดีเด็กและเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2495 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่เด็กและเยาวชน โดยเน้นการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี (สุจิต เจนนพกาญจน์, 2547, หน้า 42)

ต่อมารัฐบาลได้เล็งเห็นถึงสถาบันครอบครัวและเห็นว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของเด็กและเยาวชน เพื่อพิทักษ์และคุ้มครองสวัสดิภาพของครอบครัว เช่นเดียวกับสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน จึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

ภายหลังเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามมาตรา 275 บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ขึ้น ซึ่งมีผลให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเดิมอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง มาอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรมตามมาตรา 36 ภายหลังจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาสังกัดอยู่ภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการใหม่ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ขึ้น มีผลทำให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้รับการยกฐานะเป็นกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยให้มีอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2545 (กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ, 2551, หน้า 2)

ปัจจุบันกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีหน่วยงานในสังกัดอยู่ 2 หน่วยงาน คือ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศจำนวน 70 แห่ง และศูนย์ฝึก

และอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศจำนวน 17 แห่ง โดยมีผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทำหน้าที่ในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในแต่ละแห่ง ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเปรียบเสมือนหน่วยงาน สงเคราะห์และสวัสดิการทางสังคมที่ภาครัฐให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟู กล่าวคือ การจัดกิจกรรมด้านรักษาเยียวยา ให้การศึกษา ฝึก วิชาชีพ อบรมสั่งสอน และชี้แนะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดสามารถปรับเปลี่ยน พฤติกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้กลับคืนเป็นคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน

ภารกิจของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

1. ควบคุมดูแลเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล โดยจัดให้เยาวชนได้มีที่พัก อาศัย กินอยู่หลับนอน และมีปัจจัยที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต เหมาะสมตามเพศ ตามวัย สภาพทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา และความประพฤติของเยาวชน

2. ดำเนินการจัดการศึกษา อบรมและฝึกวิชาชีพตามความถนัด ความสนใจให้ สอดคล้องตามแผนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และแผนการดำเนินชีวิตภายหลังปล่อย

3. จัดให้มีการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่ง ถูกควบคุมตัวตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล โดยให้สอดคล้องกับแผนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล

4. ประสานการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และสงเคราะห์ เพื่อรองรับภารกิจความ ร่วมมือในกระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนระหว่างสถานพินิจและ กลุ่มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กับส่วนราชการ หรือ ภาคเอกชนอื่น ๆ (กระทรวงยุติธรรม, (ม.ป.ป.), หน้า 2)

ส่วนเงื่อนไขเชิงบริบทของภาวะผู้นำ หรือองค์ประกอบในการตัดสินใจ (deciding factors) ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งภาวะผู้นำของ ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นผู้รับนโยบายจากกรมพินิจและ กลุ่มครองเด็กและเยาวชน สำหรับแผนยุทธศาสตร์ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งกรมพินิจและกลุ่มครองเด็กและ เยาวชน เป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวทุก 5 ปี ปัจจุบันใช้แผน ยุทธศาสตร์ของปี พ.ศ. 2551-2555

สำหรับสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันมีหลายประเด็นคือ

1. จากผลงานวิจัยของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในหัวข้อเรื่อง “ยุทธศาสตร์ลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจากการดื่มแอลกอฮอล์” พบว่า เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร้อยละ 34 กระทำผิดขณะดื่มแอลกอฮอล์ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550, หน้า 14)
2. การใช้ยาและสารเสพติด ซึ่งเป็นสาเหตุอันดับต้น ๆ ในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ หากไม่มีการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนหันกลับไปใช้สารเสพติดอีก การดำเนินโครงการทั้งหมดที่ผ่านมาก็จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550, หน้า 15)
3. สังคมไม่ได้ให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่พ้นการฝึกและอบรม ซึ่งหน่วยงานราชการต่าง ๆ ยังคงใช้ดุลยพินิจไม่ยอมรับผู้ซึ่งเคยผ่านการฝึกและอบรมให้เข้ารับราชการ (กระทรวงยุติธรรม, 2547, หน้า 45)
4. ปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนด้านอัตรากำลังหรืองบประมาณ (กระทรวงยุติธรรม, 2547, หน้า 45)
5. ปัญหาการโอนย้ายและลาออกของบุคลากร (กระทรวงยุติธรรม, 2547, หน้า 46)
6. ขาดเครื่องมือเพื่อดูแลแก้ไขเด็กและเยาวชน (กระทรวงยุติธรรม, 2547, หน้า 46)
7. เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ยังไม่พึงพอใจต่อเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการที่ได้รับในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2549, หน้า 12)
8. การพัฒนาบุคลากรของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานหรือหลักการสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2549, หน้า 11)

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมีผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อหน่วยงาน และการดูแลแก้ไขเด็กและเยาวชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาอาจทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ส่วนความท้าทายในการจัดการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบันคือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งต้องปฏิบัติกับคนทำงาน เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนไปพร้อม ๆ กัน (พรณิภา โสติดิพันธ์ สุมนา จรุงโรจน์ และสมศักดิ์ ชูช่วยคำ, 2549, หน้า 36)

นอกจากนี้ ความท้าทายในการจัดการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบันยังได้ดำเนินการ “โครงการบ้านไร่ไร่” โดยเริ่มทดลองนำร่องที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษกแห่งแรก หากได้ผลดีก็จะนำไปประยุกต์ใช้กับศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอื่นทั้ง 9 เขตทั่วประเทศในอนาคต ซึ่งปัจจุบันในเบื้องต้นจะนำรูปแบบโครงการดังกล่าวไปใช้ในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยกับเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติดีและผ่านการฝึกอบรมมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2550, หน้า 14)

จากภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีของสังคม ซึ่งการดูแลแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อีกทั้งสถิติฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครองที่มีคดีเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (ดูตาราง 1) ประกอบกับจำนวนคดีเด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 53 (ดูตาราง 2) และยังมีคดีที่กระทำผิดซ้ำอีกถึงร้อยละ 14.24 (ดูตาราง 3) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความสงบสุขของประชาชน โดยรวม ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อค้นหาคุณลักษณะภาวะผู้นำของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน แม้ว่ากรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ

เยาวชนได้มอบหมายให้นักวิชาการบางท่านทำการศึกษาเกี่ยวกับศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน แต่ก็ยังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาการจัดการและกิจกรรมในการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด การใช้ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อันสืบเนื่องมาจากภาวะผู้นำของผู้อำนวยการในการบริหาร ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเป็นอย่างไร
2. การจัดการในการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นอย่างไร

3. ภาวะผู้นำและการบริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างไร

แนวความคิด (concept) ในการวิจัย

ประกอบด้วยแนวความคิดที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษา ได้แก่

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านการจัดการองค์การ
2. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารในงานด้านสังคมสงเคราะห์
3. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารในการจัดการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
4. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านจริยธรรมเชิงวิชาชีพ
5. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านวิสัยทัศน์
6. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาเฉพาะ

1.1 การบริหารงานของผู้บริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 2 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร และ 4 แห่งในปริมณฑล รวม 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ บ้านมุขิตาและบ้านอุเบกขา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร บ้านปราณี บ้านลิรินธร และบ้านกาญจนาภิเษก อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม (จังหวัดสมุทรปราการและนครปฐมเป็นจังหวัดปริมณฑลตามประกาศของทางราชการ)

1.2 กิจกรรมการจัดการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั้ง 6 แห่ง

1.3 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน เป็นกำลังของประเทศชาติในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศต่อไป

2. ระยะเวลา

2.1 การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลตามที่กำหนด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์อยู่ในช่วงเดือนเมษายน-กันยายน 2553 และ พฤษภาคม-กรกฎาคม 2554

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์สำหรับการศึกษา คือ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน รวม 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ บ้านมุขิตาและบ้านอุเบกขา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร บ้านปรานี บ้านสิรินธรและบ้านกาญจนาภิเษก อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การศึกษาหน่วยวิเคราะห์เพื่อสะท้อนถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำที่เป็นอยู่ และความแตกต่างของแนวทางในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟู เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจตามวัตถุประสงค์ การได้ข้อมูลจากหน่วยวิเคราะห์จะปรากฏในบทที่ 3 ว่าด้วยระเบียบวิธีวิจัยต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำ (leadership) หมายถึง การที่ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน สามารถดลใจความเชื่อมั่นและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องการความสำเร็จตามเป้าหมายของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

2. ภาวะผู้นำในด้านการจัดการองค์การ (organizational management) ของ

ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หมายถึง การจัดการและการแก้ไขปัญหา (problem solving) ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นผู้วางแผนกลยุทธ์ (strategic planner) เป็นผู้ประสาน (coordinator) กับหน่วยงานภายนอก การทำหน้าที่เป็นตัวแทน (figurehead) การเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ (spokesperson) การเป็นผู้เจรจาต่อรอง (negotiator) เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ (creator) เป็นพี่เลี้ยง (mentoring) เป็นผู้ผลักดันการเปลี่ยนแปลง (change agent) เป็นผู้สร้างแรงจูงใจ (motivator) และเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (environment preserver)

3. ภาวะผู้นำในเชิงทักษะของวิชาชีพ หมายถึง วิชาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการให้บริการมนุษย์ (human service profession) ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ทั้งจากการศึกษาหรือจากการทำงาน ตลอดจนได้รับการพัฒนาและอบรมจากสถาบันวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นผู้บริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

4. ภาวะผู้นำเฉพาะในด้านการจัดการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งมีอุดมการณ์อันแน่วแน่ที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม

5. คุณลักษณะภาวะผู้นำในงานด้านสังคมสงเคราะห์ หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งมีภาวะจิตที่ผิดปกติ ด้วยกระบวนการบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นคนดีของสังคม

6. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านจริยธรรมเชิงวิชาชีพ หมายถึง การปกครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เด็กและเยาวชนด้วยความเป็นธรรม เสียสละ และอดทนสูง รวมถึงการพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชนตามมาตรฐานองค์การสหประชาชาติ อีกทั้งยังช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในระหว่างการฝึกอบรมและติดตามดูแลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อยตัว

7. คุณลักษณะภาวะผู้นำในด้านวิสัยทัศน์ (vision) ของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน หมายถึง การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

8. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น หมายถึง การขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลทั่วไป เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมในการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งในการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ไม่ใช่เป็นแบบองค์รวม จึงไม่สามารถดำเนินการตามลำพังได้ เช่น การประสานความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อขอให้ส่งแพทย์มาตรวจสุขภาพ เด็กและเยาวชนประจำปี หรือการประสานความร่วมมือกับกรมคุมประพฤติ เพื่อติดตาม ดูแลเด็กและเยาวชนที่ยังมีปัญหาด้านความประพฤติภายหลังปล่อย เป็นต้น

9. งานสังคมสงเคราะห์ หมายถึง ผู้ให้บริการต่อผู้รับบริการ (clients) 3 ประการ ได้แก่ (1) การดูแลด้านสังคม (social care) คือ การช่วยผู้รับบริการที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ (2) การควบคุมทางสังคม (social control) คือ การช่วยผู้รับบริการที่ดูแลตัวเองได้ แต่มีข้อผิดพลาดในเรื่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (3) การฟื้นฟู (rehabilitation) คือ การนำผู้รับบริการกลับคืนสู่การทำหน้าที่

10. อุทิศตนในเชิงวิชาชีพหมายถึง เป็นผู้ที่มีความคิดแน่วแน่ในการทำงาน เพื่ออุทิศตน (devotion) ให้แก่สังคมด้วยความเสียสละ โดยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (integrity) มีคุณธรรมและจริยธรรม (ethical and moral conduct)

11. วิสัยทัศน์ (vision) หมายถึง อนาคตที่เป็นไปได้จริง (realistic) น่าเชื่อถือ (credible) และดึงดูดความสนใจ (attractive) สำหรับองค์การ

12. สมรรถนะ (competency) หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่เกิดจากการสั่งสมความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ประสบการณ์ (experiences) และทัศนคติ (attitudes) ตลอดจนบุคลิกภาพ (personality) ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะ (traits) ค่านิยม (values) และแรงจูงใจ (motives) ของบุคคล เพื่อการบรรลุผลสำเร็จของผลงานที่ดี (good performance) มีประสิทธิภาพและความเป็นเลิศต่อวิชาชีพทั้งในระดับบุคคล และองค์การ

13. ทักษะ (skill) หมายถึง ความชัดเจน และความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งบุคคลสามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้

14. ความรู้ (knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึง

ความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

15. ผู้รับบริการ (clients) หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยการบำบัด แก่ใจ และฟื้นฟู โดยมี การควบคุมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กคือ บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ ส่วนเยาวชนคือ บุคคลที่มีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ โดยไม่นับรวมบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส

16. ผู้ให้บริการ (officers) หมายถึง เจ้าหน้าที่ให้การฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาการต่าง ๆ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พยาบาล เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่งานพินิจ พ่อบ้านหรือแม่บ้าน พ่อครัวและแม่ครัว เจ้าหน้าที่ขับรถ และอื่น ๆ

17. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในระบบปิดหมายถึง ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ดำเนินงานภายใต้นโยบายของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยรับเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัด แก่ใจ และฟื้นฟู ด้วยการควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิด มีประตู รั้ว เหล็กคัตติด หน้าต่างอย่างมิดชิด มีระบบโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อป้องกันการหลบหนี จุดฝ้าระวังทุกจุด จะมีเจ้าหน้าที่งานพินิจประจำจุด เด็กและเยาวชนต้องแต่งชุดฟอร์มของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และอื่น ๆ

18. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในระบบเปิดหมายถึง ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษกที่ดำเนินงานอย่างอิสระเสรีภายใต้ นโยบายของ ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่ใช่ข้าราชการชั้น 8 แต่เป็นผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรภาคเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทำสัญญาว่าจ้างทุก 4 ปี ภายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนมีเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐที่ยืมมาจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอื่น เป็นศูนย์ฝึกและอบรมแห่งแรกของประเทศไทยที่นำร่องในการทดลองการฝึกอบรมแบบใหม่ที่มีบ้านพักเป็นหลัง ๆ ละ 10-15 คน ไม่มีการควบคุม ไม่มีประตู ไม่มีรั้ว ไม่มีการกักตัวเด็กและเยาวชน

รวมถึงผู้ปกครองและญาติที่มาเยี่ยมทุกอาทิตย์ ไม่ต้องแต่งชุดฟอร์มของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ที่ช่วยให้การบริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเกิดผลสำเร็จ
2. ทำให้ทราบถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เสริมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
3. ทำให้เกิดแนวความคิดหรือแนวทางในการพัฒนาสร้างเสริมบุคลิกภาพและภาวะผู้นำของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน อันเกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต่อไป
4. ทำให้เกิดแนวความคิดหรือแนวทางในการพัฒนาการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกระทำความผิด เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับคืนเป็นคนดีของสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป
5. ทำให้สังคมได้เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาลูกเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในส่วนของการจัดการ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ที่จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำและบุคลิกภาพที่เหมาะสม
6. ทำให้การแก้ไขปัญหาลูกเด็กและเยาวชนเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อจำนวนคดีการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนลดลง ก่อให้เกิดความสงบสุขโดยรวมของสังคม สร้างความเจริญก้าวหน้าให้ประเทศต่อไป